

піднявся в повітря та був пошкоджений блискавкою. Авіадиспетчер, який з землі супроводжує літак з землі, дає певні вказівки, яких пілот борту має з точністю дотриматись для уникнення катастрофи.

Отже, можемо підвести підсумок. Безпековою діяльністю в авіаційній сфері є сукупність заходів та процедур, спрямованих на запобігання негативним наслідкам, мінімалізацію ризиків та забезпечення безпеки. За безпеку відповідають як екіпаж літаку, так і авіадиспетчер – який контролює ситуацію з землі. Їхньою головною задачею є збереження життя та здоров'я пасажирів, або ж якщо це стратегічна авіація, в пілота на меті, зберегти вантаж (ракети, вибухові речовини) для усунення втрат.

Література

1. Надзвичайна ситуація. Велика українська енциклопедія. URL: https://vue.gov.ua/Надзвичайна_ситуація

2. Авіадиспетчер: що то за професія. URL: <https://www.aviatsiyahalychyny.com/blog/aviadyspetcher/>

УДК 342.951(043.2)

Безуглий М.О., здобувач вищої освіти першого (бакалаврського рівня), Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Майстро Д.М., старший викладач

ПРАВОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ЦИВІЛЬНОЇ АВІАЦІЇ УКРАЇНИ

Після того, як у світі з'явилися літальні апарати, здатні здійснювати польоти не тільки в межах держави, а й по всьому світу, які згодом дістали назву «повітряні судна», виникла нагальна потреба до їх правового регулювання та створення спеціальної нормативно-правової бази.

Найважливішим аспектом у правовому регулюванні повітряних суден є сприяння безпеці їх використання та підвищення рівня обслуговування. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію (далі - Конвенція) регулює це питання та змушує країни, які її прийняли, слідувати єдиним стандартам у цивільній авіації.

Конвенція містить у собі ряд норм, які спрямовані на забезпечення діяльності цивільної авіації. Зокрема, такими є:

– при встановленні правил для власних повітряних суден держави зобов'язуються враховувати їх безпеку (ст. 46);

– з метою безпеки польоту від повітряних суден потрібно вимагати дотримуватись запропонованих маршрутів або одержувати спеціальний дозвіл на польоти (ст. 51);

– засоби аеронавігаційного забезпечення надають з метою безпеки й оперативності повітряних сполучень (ст. 15);

– політ безпілотного повітряного судна повинен контролюватися таким чином, щоб не було небезпеки для цивільних повітряних суден (ст. 8);

– необхідно вживати відповідних заходів, якщо аеропорти або аеронавігаційні засоби недостатні для безпечного здійснення міжнародних повітряних сполучень (ст. 69) [1].

Посилаючись на чинний Повітряний кодекс України (далі – ПК України), ми можемо зазначити, що «безпека авіації – стан галузі цивільної авіації, за якого ризик завдання збитків людям чи майну знижується до прийнятного рівня у результаті безперервного процесу визначення рівня небезпеки і керування ним та утримується на такому рівні, або знижується далі, у сферах безпеки польотів, авіаційної безпеки, охорони навколишнього природного середовища, економічної безпеки та інформаційної безпеки».

Визначення авіаційної безпеки та безпеки польотів міститься в ст. 1 ПК України. Авіаційна безпека – захист цивільної авіації від актів незаконного втручання, який забезпечується комплексом заходів із залученням людських і матеріальних ресурсів» (п. 2, ч. 1 ст. 1 зазначеного кодексу). А безпека польотів як складова частина безпеки авіації – стан, за якого ризик шкоди чи ушкодження обмежений до прийнятного рівня (п. 21, ч. 1 ст. 1 зазначеного кодексу) [2].

Варто зазначити, що у ПК України відсутні такі поняття, як «екологічна безпека», «економічна безпека» та «інформаційна безпека» цивільної авіації. Але, незважаючи на вищесказане, даний нормативно-правовий акт включає в себе не менш важливий розділ під назвою «Охорона навколишнього природного середовища», з якого ми можемо дізнатися, що екологічна безпека цивільної авіації – це дотримання суб'єктами авіаційної діяльності встановлених нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах та впливу фізичних факторів під час експлуатації повітряних суден на землі та в повітрі та інших об'єктів авіаційної діяльності.

Економічна та інформаційна безпека цивільної авіації займають особливе місце серед наукових обговорень. Згідно з Законом України «Про національну безпеку України» вони виступають у ролі окремих галузей національної безпеки України [3].

Економічна безпека цивільної авіації знаходить своє вираження у декількох аспектах. Відтак, під цим поняттям варто розуміти:

- економічну рентабельність використання літальних апаратів;
- інтегрований менеджмент повітряного руху та повітряного простору України, що виконується безпечно, економічно та ефективно шляхом надання засобів та безперервного обслуговування у взаємодії з усіма сторонами та із залученням бортових та наземних функцій;
- розроблення та втілення в життя плану стосовно фінансування авіаційної галузі [4].

Беручи до уваги науково-правову літературу, можемо визначити поняття інформаційної безпеки держави. Відтак, це стан її інформаційної захищеності, при якій спеціальні інформаційні операції, акти зовнішньої інформаційної агресії, інформаційний тероризм, незаконне зняття інформації (за допомогою спеціальних технічних засобів) та комп'ютерні злочини не завдають суттєвої шкоди національним інтересам [5, с. 11].

За допомогою вищезазначеного, ми можемо інтерпретувати це визначення до інформаційної безпеки цивільної авіації, під якою варто розуміти стан захищеності аеронавігації, безпеку польотів, а також повноту надання інформації стосовно обслуговування повітряного руху, при якому неправомірні спеціальні інформаційні дії щодо зняття інформації не завдають суттєвої шкоди діяльності авіаційним суб'єктам у процесі використання авіаційних об'єктів.

Література

1. Конвенція про міжнародну цивільну авіацію від 07 груд. 1944 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_038#Text
2. Повітряний кодекс України від 19 трав. 2011 р. № 3393-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17#Text>
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21 чер. 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
4. Самойленко Ю., Григорчук М. Економічна безпека України: правовий аспект. *Віче*. 2013. № 17. С. 27-29. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_met a&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=viche_2013_17_11
5. Петрик В.М., Кузьменко А.М., Остроухов В.В. та ін. Соціально-правові основи інформаційної безпеки: навч посіб. / за ред. В.В. Остроухова. Київ: Росава, 2007. 496 с.

Бесчаснова А.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Лихова С.Я., д.ю.н., професор

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РОЗСЛІДУВАННЯ АВІАЦІЙНИХ КАТАСТРОФ ТА ІНЦИДЕНТІВ

Авіаційна безпека є невід'ємною частиною функціонування сучасного світу. Забезпечення безпеки пасажирів та екіпажів літаків є важливою метою кожного державного органу, авіаційної компанії та кожного учасника цієї галузі. Проте, незважаючи на всі заходи та технологічні досягнення, іноді стаються авіаційні події, які вимагають ретельного розслідування.

Тема «Правові аспекти розслідування авіаційних катастроф та інцидентів» надає можливість детально розглянути нормативно-правовий аспект у проведенні розслідування подій цього типу. Вона виявляється актуальною у зв'язку зі зростаючим обсягом авіаційного руху та важливістю забезпечення максимального рівня безпеки для усіх учасників цієї сфери.

Конкретизовані аспекти забезпечення дотримання правил і процедур щодо розслідування авіаційних катастроф прописані в нормативних актах ІКАО та Повітряному кодексі України. Наукові проблеми забезпечення дотримання законності при розслідуванні авіаційних катастроф знайшли своє часткове відображення в працях Г. Афанась'єва, Б. Балашова, В. Брусиловського, Н. Жмур, Є. Єряшова, Е. Косиченка, А. Фрідлянд, І. Сопілко, Б. Мільнера, В. Лисова, Ю. Якутіна, А. Радигіна [1, с. 30].

Насамперед, для дослідження даної теми важливо розмежувати поняття «авіаційна катастрофа» та «авіаційний інцидент». Авіаційна катастрофа – це подія з людськими жертвами, що призвела до загибелі або зникнення безвісти когось із пасажирів, членів екіпажу або третіх осіб, а також у разі отримання ними тілесних ушкоджень зі смертельним наслідком. Авіаційний інцидент – подія, крім авіаційної події, що пов'язана з експлуатацією повітряного судна і впливає або може вплинути на рівень безпеки його експлуатації [2, с. 146].

Усі авіаційні події, серйозні інциденти, інциденти, надзвичайні події та пошкодження повітряних суден на землі, що сталися на території України, а також порушення порядку використання повітряного простору України підлягають обов'язковому